

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΖΑΚΥΝΘΟΣ»

“ΖΑΚΥΝΤΗΟΣ”

Βυθούλκα Ευσταθία (Α.Μ. 18677075)

Επιβλέπων: Μαχιάς Γεώργιος, Λέκτορας

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

Επιβλέπων καθηγητής και μέλος της εξεταστικής επιτροπής: Μαχιάς Γεώργιος,
Λέκτορας

Μέλος της εξεταστικής επιτροπής: Στεφανής Νικόλαος, Ακαδημαϊκός
Υπότροφος

Μέλος της εξεταστικής επιτροπής: Βρεπτάκος Γεώργιος, Λέκτορας

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Βεβαιώνω ότι, είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην πτυχιακή εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Η Δηλούσα

Βυθούλκα Ευσταθία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πτυχιακή αυτή εργασία έχει ως στόχο την παρουσίαση της αρχιτεκτονικής της Ζακύνθου πριν τον καταστροφικό σεισμό του 1953, που έλαβε χώρα στην περιοχή και στιγμάτισε το νησί και τους κατοίκους και στην συνέχεια η σύγκριση αυτής της αρχιτεκτονικής με την σύγχρονη εποχή. Οι αλλαγές αλλά και οι ομοιότητες που έχουν προκύψει είναι αξιοσημείωτες. Ο αναγνώστης μέσα από διάφορες πληροφορίες, πηγές και εικόνες περιπλανιέται ανάμεσα στα χρόνια και παρακολουθεί την πορεία του νησιού. Γνωρίζει ένα μέρος με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, γνωστά σε παγκόσμια κλίμακα. Φυσικά, δεν θα μπορούσε να λείπει και η δική μου ματιά από την εργασία, όπου μέσα από φωτογραφίες της σύγχρονης Ζακύνθου γίνεται η αναφορά στην σημερινή εποχή και προβάλλεται ο πολιτισμικός χαρακτήρας του τόπου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	9
1.1 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ.....	9
1.2 Η ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΠΟΛΗ.....	10
2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	12
2.1 Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1953.....	12
2.2 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ.....	13
3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	16
3.1 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΤΑ ΠΡΟΣΕΙΣΜΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ.....	16
3.2 ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ.....	17
3.3 ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ.....	20
3.4 ΟΙ ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ.....	23
3.5 ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ.....	27
4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	28
4.1 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΤΗΝ ΜΕΤΑΣΕΙΣΜΙΚΗ ΕΠΟΧΗ.....	28
5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	30
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ.....	30
6. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	31
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	31
7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	32
8. ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ.....	33
9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	34

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Μαχιά Γεώργιο για την καθοδήγηση του σε όλο το διάστημα υλοποίησης της πτυχιακής. Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια και τους φίλους μου που πίστεψαν σε εμένα και ήταν μαζί μου σε όλο αυτό το ταξίδι των σπουδών μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη εισαγωγή στην ιστορία της Ζακύνθου. Αναφέρονται στοιχεία σχετικά με την ιστορία, την μυθολογία, την οικονομία και τον πολιτισμό του τόπου. Προστίθενται ονόματα σημαντικών καλλιτεχνών οι οποίοι έχουν σχέση με το νησί, δίνοντας έτσι μεγαλύτερη αξία στα πολιτιστικά δρώμενα. Αναφέρεται με συνοπτικό τρόπο η πορεία των κατακτήσεων και της κατοχής του νησιού από διάφορες χώρες και η τελική επισύναψη του στον Ελλαδικό χώρο. Στοιχεία απαραίτητα για την κατανόηση των επιρροών που έπλασαν τον πολιτισμικό χαρακτήρα της Ζακύνθου. Επιπλέον, σκιαγραφείται τόσο η παλαιά όσο και η σημερινή πόλη της Ζακύνθου, οι οποίες διαφέρουν ως προς την θέση που κατέχουν στον χώρο. Ολοκληρώνοντας, περιγράφεται η κοινωνία και ο τρόπος που γινόταν η διαίρεση της σε κοινωνικές τάξεις.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους σεισμούς και συγκεκριμένα στον καταστροφικό σεισμό του 1953 που έπληξε σημαντικά τρία από τα νησιά του Ιονίου Πελάγους και κυρίως το νησί της Ζακύνθου. Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται το μέγεθος της καταστροφής μέσα από τα γεγονότα αλλά και τις συνέπειες που αφήνουν στο πέρασμα τους αυτοί οι σεισμοί. Τα πάντα σχεδόν έχουν πάψει να υπάρχουν. Το κράτος λαμβάνει μέτρα για την παροχή βοήθειας στους κατοίκους και την αποστολή αναγκαίων αγαθών ως προς την επιβίωση τους. Στην πορεία κάνει προσπάθειες για την αποκατάσταση των ζημιών και την ανοικοδόμηση των κτιρίων και των κατοικιών μέσα από ειδικές νομοθεσίες.

Ως επακόλουθο, στο τρίτο κεφάλαιο αυτής της εργασίας εισάγεται η αρχιτεκτονική της Ζακύνθου. Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί και τον κεντρικό πυλώνα αυτής της εργασίας. Στο σημείο αυτό έχουν καταγραφεί όλες οι πληροφορίες που αφορούν την προσεισμική αρχιτεκτονική, τον χωρισμό των οικισμών ανάλογα με τον τόπο που βρίσκονται καθώς και τα χαρακτηριστικά των τότε κατοικιών. Επιπλέον, γίνεται ο διαχωρισμός των κατοικιών σε τρεις κατηγορίες και παρουσιάζονται κάποια παραδείγματα, ώστε να γίνουν αντιληπτά τα διαφορετικά στοιχεία του καθενός.

Αξιοσημείωτη είναι η αναφορά σε σημαντικά για την εποχή κτίσματα, ένα εκ των οποίων είναι το Δημοτικό Θέατρο. Επίσης, παρουσιάζεται το κτίριο των φυλακών το οποίο δεν υπάρχει σήμερα. Παρατηρείται ότι κάποια οικοδομήματα, Δημόσια κυρίως, είχαν πιο ιδιαίτερες αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες οι οποίες πρέπει να τονιστούν. Η συνέχεια της πτυχιακής περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά των πλατειών αλλά και των δρόμων εκείνης της εποχής. Μια μικρή προσθήκη της αρχιτεκτονικής των εκκλησιών είναι απαραίτητη.

Ακολουθεί η αρχιτεκτονική της μετασεισμικής εποχής και πως ένας σεισμός διαφοροποίησε όλες τις πτυχές σύστασης του νησιού. Φυσικά δεν γίνεται λόγος μόνο για τις διαφορές, αλλά και για τις ομοιότητες που προκύπτουν.

Στο επόμενο κεφάλαιο προσθέτω την προσωπική μου ματιά μέσω σχολιασμών της σύγχρονης Ζακύνθου. Αναλύω κάποια προβλήματα που προέκυψαν ως προς την αναζήτηση αλλά και την λήψη των εικόνων και πως αυτά επιλύθηκαν εν μέρει.

Το επόμενο μέρος αφορά τα συμπεράσματα που προέκυψαν μέσα από την αναζήτηση πληροφοριών για την αρχιτεκτονική. Τις διαφορές αλλά και τις ομοιότητες επί του θέματος.

Τέλος, μετά την βιβλιογραφία και την εικονογράφηση, ακολουθεί το Παράρτημα όπου τοποθετούνται οι προσωπικές μου εικόνες σε αντιπαραβολή με τις αντίστοιχες προσεισμικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Το νησί της Ζακύνθου ανήκει στα Επτάνησα και είναι το τρίτο σε έκταση από αυτά, προηγείται η Κεφαλλονιά και η Κέρκυρα. Διαθέτει σημαντική αγροτική παραγωγή και η οικονομία του στηρίζεται αρκετά σε ορισμένα προϊόντα, όπως λάδι, κρασί και σταφίδα. Τον πιο σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο τομέας του τουρισμού, τους θερινούς κυρίως μήνες. Το κλίμα της Ζακύνθου είναι ήπιο μεσογειακό και έχει πλούσια βλάστηση. Σύμφωνα με την μυθολογία, ο Όμηρος την χαρακτηρίζει αρκετά δασώδη και το όνομα της προέκυψε από τον πρώτο αποικιστή της τον Ζάκυνθο. Κατά καιρούς η Ζάκυνθος γινόταν τόπος κατάκτησης και κατοχής από διάφορες χώρες. Αποτέλεσε τμήμα της Ρωμαϊκής και αργότερα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Βενετία, Ρωσία- Τουρκία, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο ήταν κάποιες από τις χώρες που ηγήθηκαν στο νησί. Βασικοί λόγοι ήταν η μικρή απόσταση από την Πελοπόννησο, το έδαφος της αλλά και το γεωγραφικό της σημείο καθώς αποτελούσε τον συνδετικό κρίκο των εμπορικών κέντρων της Δύσης με το τμήμα της Ανατολικής Μεσογείου.¹ Όλα τα παραπάνω είχαν ως επακόλουθο να επηρεάσουν όλους τους τομείς του νησιού σε σημαντικό βαθμό, καθώς δέχθηκαν τις επιρροές από όλες αυτές τις χώρες.

Έπειτα από περίπου 680 χρόνια κατοχής από χώρες του εξωτερικού, το όνειρο της ένωσης με την Ελλάδα γίνεται πραγματικότητα. Στις 21 Μαΐου του 1864 τα Επτάνησα αποτελούν πλέον ελληνική επαρχία. Ακολούθως, κατά τον 20^ο αιώνα, επί Ναζιστικής κατοχής, στο νησί της Ζακύνθου διέμεναν αρκετοί Εβραίοι. Ο τότε δήμαρχος και ο επίσκοπος Χρυσόστομος αρνήθηκαν την εντολή των Γερμανών να αναφέρουν όλα τα ονόματα των Εβραίων που βρίσκονταν στο νησί και αντί αυτών τους παρέδωσαν τα δικά τους ονόματα. Έτσι οι Εβραίοι του νησιού επέζησαν, σε αντίθεση με άλλες περιοχές του ελληνικού κράτους.

---

¹ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970.

Αναρίθμητοι σεισμοί έχουν λάβει χώρα στο νησί, οι οποίοι έχουν διαφοροποιήσει εντελώς την σημερινή Ζάκυνθο από την παλιά, για τους οποίους θα γίνει αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο. Η Ζάκυνθος είναι νησί με πλούσια πολιτισμική παράδοση. Ο επισκέπτης γνωρίζει αρκετές μορφές τέχνης που άνθισαν στο νησί, όπως θέατρο, μουσική, ποίηση κτλ. Αξίζει να προστεθούν σε αυτό το σημείο ονόματα γνωστών ανθρώπων- καλλιτεχνών που είναι συνδεδεμένοι με το νησί, όπως Κάλβος, Ανδρέας, Διονύσιος Σολωμός, Ξενόπουλος Γρηγόριος κτλ.

Στο τμήμα αυτό της εργασίας, ακολουθεί μια αναφορά σχετικά με την παλαιά πόλη της Ζακύνθου, την νέα πόλη αλλά και την τότε κοινωνική ζωή.

1.2 Η ΠΑΛΙΑ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΠΟΛΗ

Η Ζάκυνθος, δεν ήταν πάντα όπως είναι τώρα. Το νησί έχει υποστεί μεταβολές ως προς την θέση καθώς και το σχήμα του. Αρχικά, η πόλη της Ζακύνθου δημιουργήθηκε στον λόφο του κάστρου, περιβαλλόμενη από τείχη για ασφάλεια. Αυτά που σήμερα σώζονται είναι Βενετσιάνικα και αποτελούν το κάστρο.

Εικόνα 1. Χάρτης της Ζακύνθου του 17^{ου} αιώνα. Πηγή: ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ 15^Ο ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ 18^Ο ΑΙΩΝΑ.

Όμως, η τότε πόλη δεν είχε περιθώρια επέκτασης κι έτσι οι δραστηριότητες μεταφέρθηκαν στην γραμμή ανάμεσα στο κάστρο και την θάλασσα. Έτσι δημιουργήθηκε «η πόλη του Αιγιαλού». Η νέα αυτή πόλη έγινε από μια σειρά διαρκούς επιχώσεων, σύμφωνα με τις παρούσες συνθήκες που επικρατούσαν στο έδαφος. Έτσι επεκτείνονταν τα όρια σε σχέση με την θάλασσα. Αυτό ήταν λογικό λόγω του λιμανιού και της επακόλουθης εμπορικής κίνησης.² Η σημερινή πόλη βρίσκεται ακριβώς στο ίδιο σημείο. Στην νέα πόλη του νησιού δεν διέθεταν όλοι σπίτια παρά μόνο αυτοί οι οποίοι είχαν μια οικονομική ευμάρεια. Εδώ γίνεται λόγος για τις κοινωνικές τάξεις που υπήρχαν. Η κοινωνία της Ζακύνθου, είχε διαχωριστεί σε τρεις τάξεις: πρώτη τάξη ήταν οι ευγενείς. Πρόκειται για μεγαλοαστικές οικογένειες, με πολιτική και οικονομική δύναμη. Δεύτερη τάξη ήταν οι αστοί, όπου αποτελούνταν από ευκατάστατους πολίτες οι οποίοι ασχολούνταν με τις επιστήμες. Τελευταία τάξη

² ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ 15^Ο ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ 18^Ο ΑΙΩΝΑ, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970.

ήταν οι ποπολάρροι, ο λαός δηλαδή. Ήταν η οικονομικά πιο αδύναμη τάξη, αποτελούνταν από χειρώνακτες και το κοινωνικό σύστημα δεν τους αναγνώριζε κανένα δικαίωμα.³

Οι ταξικές διαφορές συνέχισαν να υπάρχουν στον χώρο μέχρι τον σεισμό του 1953.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1953

Μελετώντας την ιστορία του τόπου διαπιστώνει κανείς ότι η Ζάκυνθος και οι σεισμοί είναι δυο έννοιες συνυφασμένες μεταξύ τους. Αυτό συμβαίνει διότι η Ζάκυνθος είναι πάνω στο λιθοσφαιρικό ρήγμα της Αφρικανικής και Ευρασιατικής πλάκας.⁴

Αρκετοί σεισμοί έχουν πλήξει κατά καιρούς το νησί με αυτόν του 1953 να ήταν από τους πιο καταστροφικούς.

Ο σεισμός της 12^{ης} Αυγούστου του 1953 είναι χαραγμένος στην μνήμη των κατοίκων. Η ένταση αυτού κυμαινόταν στα 7,2 κλίμακα του ρίχτερ με αποτέλεσμα να προκαλέσει ανεπανόρθωτες ζημιές στο Ιόνιο πέλαγος και συγκεκριμένα στην Ζάκυνθο, την Κεφαλλονιά και την Λευκάδα. Οι μετασεισμοί έκαναν αισθητή την παρουσία τους για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όσον αφορά το νησί της Ζακύνθου, η καταστροφή ήταν τεράστια, διότι μετά από τον σεισμό ακολούθησε πυρκαγιά η οποία προκλήθηκε από διαρροή αερίου που διέθεταν τα νοικοκυριά για οικιακή χρήση. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε αρκετές εκρήξεις και σε επακόλουθες ανθρώπινες απώλειες. Στα τρία προαναφερθέντα νησιά καταγράφηκαν περίπου 450 νεκροί.⁵ Επιπρόσθετα, η καταστροφή των κτιρίων ήταν τεραστία, καθώς γκρεμίστηκαν όλα τα κτίρια του νησιού της Ζακύνθου εκτός από τρία, ο ναός του Αγίου Διονυσίου, το σχολείο του Άμμου και το κτίριο

---

³ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ΄ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970, σ. 8.

⁴ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΚΥΝΘΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, *Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ από την αρχαιότητα μέχρι το 1953*, ΖΑΚΥΝΘΟΣ, 1993, σ. 17.

⁵ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ΄ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970, σ. 4.

της Εθνικής Τραπέζης.⁶ Όλα τα υπόλοιπα έπαψαν να υπάρχουν κι έτσι ένα νησί με πλούσιο πολιτισμό και κτίρια αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος χάθηκε.

2.2 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ

Για να κατανοήσει ο αναγνώστης το μέγεθος της καταστροφής του σεισμού του 1953, πρέπει να συμπεριληφθούν και οι συνέπειες αυτού. Όπως ήδη αναφέρθηκε το μεγαλύτερο μέρος των κτιρίων του νησιού, το 94% σύμφωνα με τους τότε υπολογισμούς (Ζήβας 1970), καταστράφηκε. Η φωτιά που ξέσπασε έπειτα τον σεισμό ήταν το τελειωτικό χτύπημα για την Ζάκυνθο. Ένα νησί με πλούσιο πολιτισμικό χαρακτήρα πολλών αιώνων παραδόθηκε στις φλόγες. Μνημεία, έργα, ιστορικοί και καλλιτεχνικοί θησαυροί χάθηκαν για πάντα. Δύο σημαντικά κτίρια που κάηκαν ολοσχερώς ήταν αυτά που στέγαζαν την Δημόσια βιβλιοθήκη και το Αρχαιοφυλάκιο της Ζακύνθου. Ελάχιστα έργα και βιβλία διασώζονται σήμερα από αυτά.

---

⁶ Σεισμοί του Ιονίου το 1953, ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, Πηγή:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%99%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CF%84%CE%BF_1953

Εικόνα 2. Ο σεισμός στην Ζάκυνθο. Πηγή: <https://www.iefimerida.gr/stories/san-simera-rihter-sti-zakyntho>

Τα ερείπια που άφησε στο πέρασμα του ο σεισμός κατέστησαν δύσκολη την πρόσβαση στους δρόμους. Η ελληνική κυβέρνηση έλαβε αμέσως έκτακτα μέτρα για την παροχή βοήθειας στις πληγέντες περιοχές. Στρατιώτες κατέφθασαν στο νησί για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Παρέδωσαν νερό, τρόφιμα και περίθαλψη στους κατοίκους. Στις περιοχές που δεν μπορούσε να γίνει δυνατή η πρόσβαση πετούσαν από ελικόπτερα τα απαραίτητα.

Πάρθηκε η απόφαση για την απομάκρυνση όλων των ερειπίων. Ακόμη και σε αυτά που δεν είχαν πέσει από τον σεισμό, τοποθετούνταν δυναμίτες για την κατεδάφιση τους (Πλατυπόδη 2020). Έτσι η ελπίδα ότι ένα τμήμα των κτιρίων μπορούσε τελικά να διασωθεί δεν εκπληρώθηκε. Έπειτα από το πέρας των σεισμών πολλοί θέλησαν να εγκαταλείψουν τα νησιά και να αναζητήσουν ένα

μέρος με μεγαλύτερη ασφάλεια προκειμένου να ορθοποδήσουν ξανά. Όμως η κυβέρνηση δεν το επέτρεψε και απαγόρευσε την έξοδο από αυτά φοβούμενη την ερήμωση των τόπων. Ωστόσο το κύμα φυγής πραγματοποιήθηκε από τους κατοίκους.

Η ανοικοδόμηση του τόπου κράτησε αρκετά χρόνια. Ο σεισμός έγινε μια αρκετά δύσκολη εποχή, δεδομένου του πρόσφατου Β' Παγκοσμίου Πολέμου και η Ελλάδα δεν διέθετε την οικονομική ισχύς για την αντιμετώπιση των καταστροφών. Έτσι συστάθηκε το «Υφυπουργείο Αποκατάστασης Σεισμόπληκτων Ιονίων Νήσων». Αυτό ήταν υπεύθυνο για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολεοδομικών έργων αλλά και των υλικών που θα χρησιμοποιούνταν. Στην πορεία μετατράπηκε στην «Υπηρεσία Αποκατάστασης Σεισμόπληκτων» που υπάρχει σήμερα.⁷

Η ανοικοδόμηση της Ζακύνθου έγινε με βάση νόμους και ήταν με την μορφή δανείων μέσω της Αγροτικής Τραπέζης. Χτίστηκαν αρκετά σπίτια αρωγής στην πόλη τα οποία ξεχωρίζουν μέχρι και σήμερα. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτών θα αναφερθούν στο επόμενο κεφάλαιο. Προκειμένου να αποκατασταθεί το οδικό δίκτυο, οι νέοι οικοδομήσιμοι χώροι παραχωρούνταν στους παλιούς ιδιοκτήτες. Όλα τα ερείπια χρησιμοποιήθηκαν για επιχώσεις ώστε να μεγαλώσει το τμήμα της στεριάς. Πάρθηκαν αποφάσεις για την αποκατάσταση του λιμανιού, του οδικού δικτύου, του δικτύου ύδρευσης και του ηλεκτρισμού. Ακόμη και σε ατομικό επίπεδο, οι κάτοικοι έδιναν τον δικό τους προσωπικό αγώνα για να αποκατασταθεί το νησί και να επιστρέψουν στην καθημερινότητα τους. Αυτό που όμως δεν μπόρεσε να αποκατασταθεί, καθώς χάθηκε διαπαντός ήταν ο πολιτισμός του τόπου. Καλλιτεχνικοί θησαυροί, παραδόσεις και αρχιτεκτονικά κτίρια αιώνων χαθήκαν τον Αύγουστο του 1953.

---

⁷ Πλατυπόδη Μαριάννα (2020), *Οικιστική αποκατάσταση μετά από καταστροφές. Μνήμη και Δομημένος Χώρος. Η περίπτωση της Πόλης της Ζακύνθου*. Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, [file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%96%CE%AC%CE%BA%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CF%84%CF%85%CF%80%CF%8C%CE%B4%CE%B7_%CE%9C%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B1%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%96%CE%AC%CE%BA%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CF%84%CF%85%CF%80%CF%8C%CE%B4%CE%B7_%CE%9C%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B1%20(5).pdf) .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΤΑ ΠΡΟΣΕΙΣΜΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Όπως ήδη έχει αναφερθεί η παλιά πόλη της Ζακύνθου βρισκόταν στο κάστρο, όμως λόγω δυσκολιών περί ανάπτυξης μεταφέρθηκε στο τμήμα μεταξύ του κάστρου και της θάλασσας. Η νέα αυτή πόλη βρίσκεται στο ίδιο σημείο πολλά χρόνια, μέχρι και σήμερα και διαθέτει ένα μακρύ και στενό σχήμα. Οι οικισμοί χωρίζονται με βάση το έδαφος τους σε αυτούς του κάμπου, των βουνών και στους λόφους. Οι κάτοικοι προτιμούσαν τους λόφους και τα βουνά για περισσότερη ασφάλεια καθώς ήταν πιο απομακρυσμένοι από το λιμάνι και την θάλασσα. Αυτοί οι οικισμοί είναι οι αρχαιότεροι. Τα σπίτια είναι κτισμένα κοντά προκειμένου να δημιουργηθεί ένας οικισμός. Τα οικοδομικά υλικά εκείνη την εποχή ήταν ο πηλός, τα ξύλα και η θαλασσινή άμμος. Επίσης πλάκες και σίδηρος χρησιμοποιούνταν για την επίστρωση οδών και πεζοδρομίων.⁸ Ένας πνευματικός, κοινωνικός πυρήνας σχηματίζεται από ένα πλάτωμα, μια μικρή επίπεδη έκταση και την εκκλησία με το καμπαναριό. Την ίδια μορφή βέβαια έχουν και οι πεδινοί οικισμοί. Όσον αφορά τους οικισμούς, ορισμένοι μόνο είχαν αρχιτεκτονική πρόσοψη. Σε παλιά σπίτια, οι πόρτες και τα παράθυρα σχηματίζουν το πάνω μέρος από τρία τμήματα στηριζόμενα σε πλευρικούς στύλους. Οι θύρες είναι κυρίως ξύλινες και έχουν σιδερένιους συνδέσμους. Αντίστοιχοι σύνδεσμοι υπάρχουν και στα παράθυρα, με πράσινο χρώμα. Χαρακτηριστικό σε αρκετές πόρτες είναι το σύμβολο ενός δελφινιού με την ουρά προς τα πάνω και να δείχνει από την μια μεριά.⁹ Η επίπλωση χαρακτηριζόταν ως μοντέρνα στις νέες κατοικίες, ενώ υπήρχαν και επιπλώσεις που χρονολογούνταν από την εποχή της αγγλικής κυριαρχίας στο νησί. Αξιοσημείωτο είναι ότι ελάχιστα σπίτια είχαν καμινάδες και μάλιστα αυτές ήταν

⁸ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ΄ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970, σ.51.

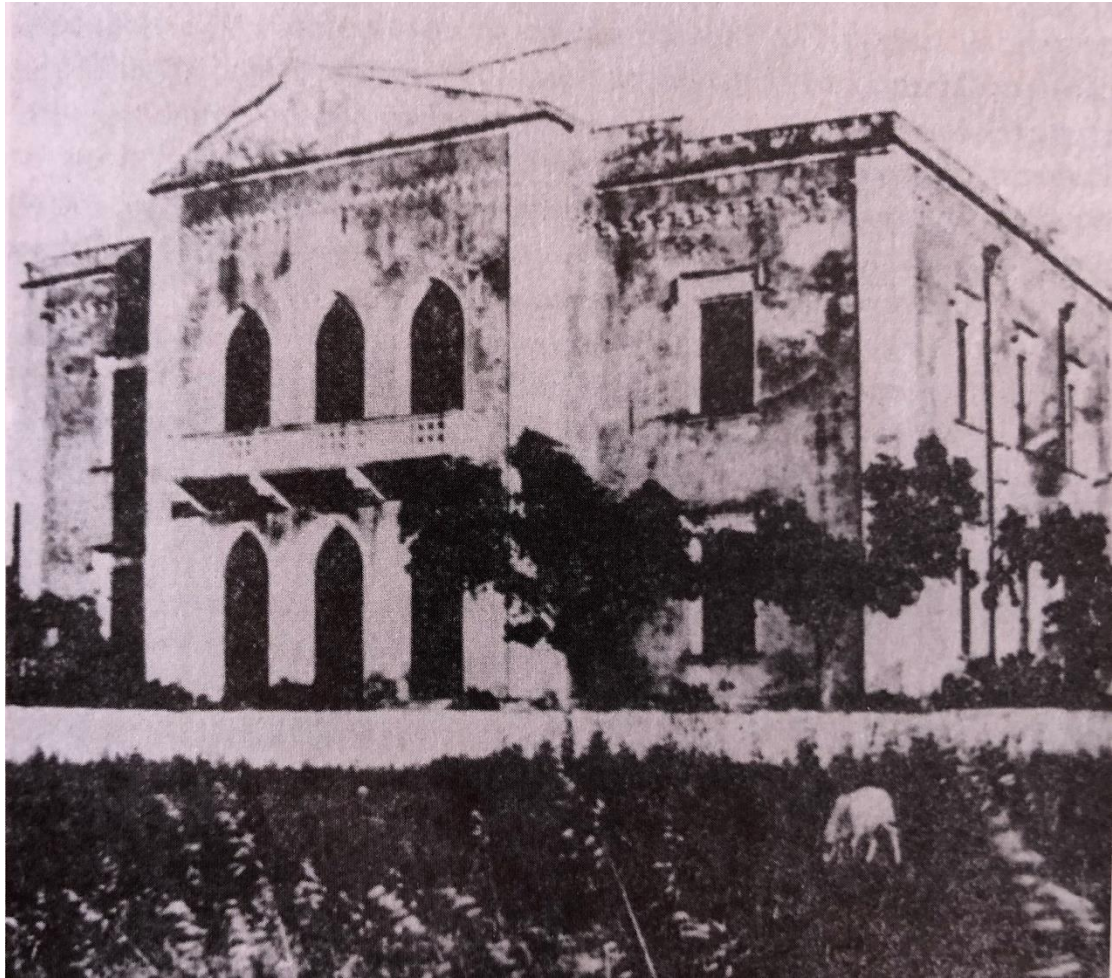
⁹ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ΄ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970.

τοποθετημένες στο ακριανό σημείο της στέγης, έτσι ώστε σε περίπτωση σεισμού να μην κινδυνεύει να πέσει στο σπίτι.

3.2 ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

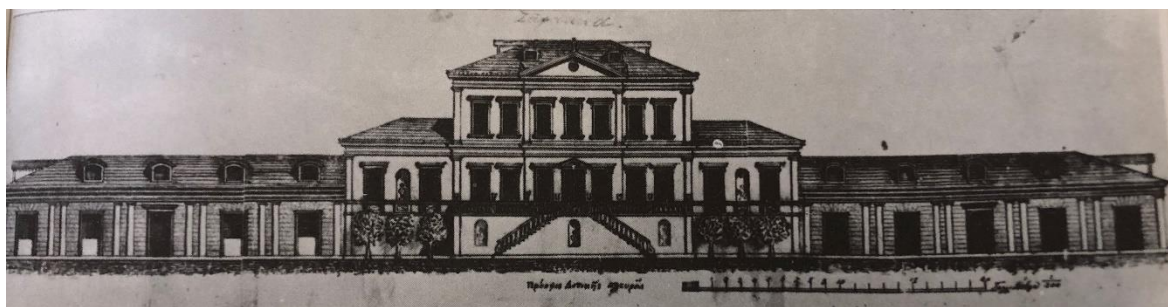
Οι κατοικίες διαχωρίζονται σε αρχοντικά, αστικά και λαϊκά σπίτια. Αρχικά, τα αρχοντικά είναι κατοικίες ευγενών, δηλαδή των ευκατάστατων κατοίκων της Ζακύνθου. Οι πληροφορίες που έχουμε για τα αρχοντικά της πόλης σήμερα είναι ελλιπής. Σύμφωνα όμως με πληροφορίες ήταν κατά κύριο λόγο τριώροφα αλλά και διώροφα και η έκτασή τους αρκετές φορές ήταν ένα οικοδομικό τετράγωνο. Για να εισέλθει κανείς σε αυτά έπρεπε να περάσει το πορτόνι, δηλαδή την είσοδο τους. Τα αρχοντικά, της εξοχής κυρίως, δεν χρησίμευαν μόνο για διακοπές αλλά και για την πραγματοποίηση απαραίτητων λειτουργιών του κτήματος. Παραδείγματα σπουδαίων αρχοντικών σπιτιών είναι αυτό του Καρρέρ και του Λούντζη με το όνομα « Σαρακίνα». Το αρχοντικό του Καρρέρ χτίστηκε το 1870 από τον τότε δήμαρχο Καρρέρ και διέθετε πολύτιμα έργα τέχνης. Πρόκειται για ένα μεγάλο και ευρύχωρο κτίριο με ιδιαίτερες λεπτομέρειες. Χαρακτηριστικά ήταν τα σχήματα των κυκλικών τόξων που υπήρχαν πάνω από τα παράθυρα.

Εικόνα 3. Αρχοντικό Καρρέρ στο Παληοκάντουνο, όπως εσώζετο ως το 1953, αρχιτέκτων Ε. Τσίλλερ, Πηγή: ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ.

Από την άλλη μεριά, η «Σαρακίνα» ήταν του κόντε Λούντζη Αθανάσιου. Πρόκειται για ένα επιβλητικό, νεοκλασικό. Κατευθυνόμενος σε αυτό ο επισκέπτης αντίκριζε μια πλατιά βεράντα με τους διπλούς κίονες, στοιχείο που θύμιζε και την τέχνη του Μπαρόκ. Το κτίριο είναι χρώματος κόκκινου, με λευκές παραστάδες και πράσινα κουφώματα. Το σπίτι είχε κεντρικό κορμό με πρόσοψη, αρκετά παράθυρα και μια εξωτερική σκάλα που σε οδηγούσε σε αυτό. Τόσο το εξωτερικό όσο και το εσωτερικό του αρχοντικού είναι επηρεασμένο από τις αντίστοιχες Βενετσιάνικες βίλες. Από δίπλα βρισκόταν ένα μικρό παρεκκλήσι και πίσω από το σπίτι υπήρχε ο κήπος¹⁰.

¹⁰ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970 σ.84-88.

Εικόνα 4. Αρχιτεκτονικό σχέδιο της δυτικής όψεως της «Σαρακίνας», τελικώς εκτελεσθείσα μορφή, Πηγή: ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ.

Δυστυχώς και τα δύο αρχοντικά υπέστησαν ανεπανόρθωτες ζημιές από τον σεισμό του 1953. Σε πολλά από αυτά τα αρχοντικά συναντούσε κανείς λουτρά και διακοσμητικά γλυπτά έργα. Στην δεύτερη κατηγορία των κατοικιών βρίσκεται το αστικό σπίτι. Πρόκειται για τριώροφο σπίτι, το οποίο εάν βρισκόταν σε εμπορική περιοχή, το ισόγειο χρησιμοποιούταν σαν κατάστημα. Ο επισκέπτης μέσω ενός ξύλινου κλιμακοστάσιου μπορούσε από το ισόγειο να περάσει στους πάνω ορόφους. Οι δύο όροφοι του σπιτιού είτε αποτελούσαν μια κατοικία είτε δύο ανεξάρτητες με κοινό κλιμακοστάσιο. Αρκετά συχνό ήταν και το διώροφο σπίτι με παρόμοια σύνθεση. Οι σεισμοί ωστόσο ήταν η αιτία για την μεταβολή πολλών κατοικιών ως προς το ύψος αλλά και τους ορόφους που διέθεταν. Στην πόλη υπήρχαν και αρκετά αστικά σπίτια που είχαν τρεις μπορεί και τέσσερις ορόφους. Όλα όμως ήταν συμμετρικά, με όμοια χαρακτηριστικά προσδίδοντας μια ηρεμία και ομαλή ακολουθία στον παρατηρητή τους. Ενδιαφέρον στοιχείο της αρχιτεκτονικής τους ήταν ο «μπότζος», δηλαδή η προεξοχή του πρώτου βασικού ορόφου σε όλο το μήκος της πρόσοψης της οικίας. Η ανάγκη περισσότερου χώρου αλλά και υποστεγάσματος οδήγησαν στην δημιουργία τους. Όμως γύρω στο 1870 καταργήθηκαν διότι καταλάμβαναν ένα μεγάλο μέρος των δρόμων.¹¹

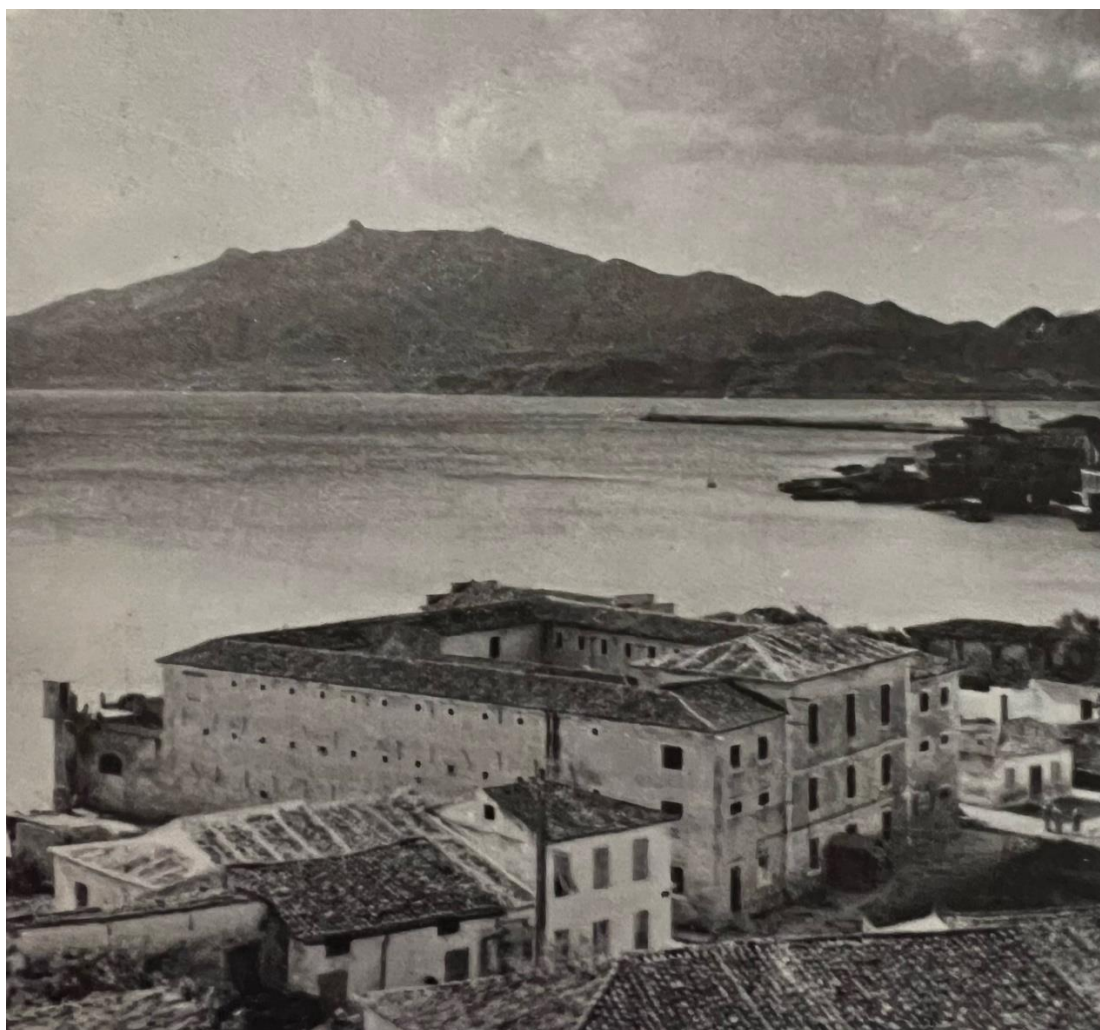
Η Τρίτη κατηγορία των λαϊκών σπιτιών αποτελούνταν κατά κύριο λόγο από διώροφα σπίτια. Η εξωτερική μορφή τόσο των λαϊκών όσο και των αστικών

¹¹ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970.

κατοικιών επηρεάζονταν από την αρχιτεκτονική των αρχοντικών και των δημοσίων κτιρίων της πόλεως.

3.3 ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ

Στο τμήμα των σημαντικών κτιρίων παρουσιάζονται διάφορα δημόσια κτίρια που αποτελούν σημαντική αναφορά σχετικά με τα αρχιτεκτονικά τους μέρη. Πολλές δημόσιες υπηρεσίες στεγάζονταν σε ιδιωτικά κτίρια για αυτό υπήρχε μια πιο λεπτομερή σχεδίαση. Δυστυχώς οι πληροφορίες για την αρχική μορφή αρκετών κτιρίων είναι ελλιπής διότι τα περισσότερα δεν σώζονται και πολλά έχουν ανοικοδομηθεί. Για παράδειγμα, το κτίριο που στεγάζονταν οι φυλακές καταστράφηκε ολοκληρωτικά με τον σεισμό του 1953. Πληροφορίες και φωτογραφίες γνωστοποιούν την παλιά μορφή του και χαρακτηρίζεται ως ένα παλαιό κτίριο με μεγάλη έκταση στον χώρο και τετραγωνικού σχήματος.

Εικόνα 5. Οι φυλακές, πριν από τους σεισμούς του 1953, Πηγή: Πηγή: ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ, σ. 44.

Το 1837 πάρθηκε η απόφαση να κατασκευαστεί το Δικαστικό Μέγαρο, όμως η ολοκλήρωση του έργου αυτού δεν ολοκληρώθηκε ποτέ λόγω οικονομικής αδυναμίας. Τα σχέδια του κτηρίου αυτού υπάρχουν και κάνουν λόγο για ένα έργο μεγάλων διαστάσεων, αποτελούμενου από δύο συμμετρικούς ορόφους. Διαγράφονται στοιχεία από την ιταλική αρχιτεκτονική αλλά κυρίως φαίνονται οι επιρροές από την νεοκλασική μορφή των κτιρίων, όπως Ιωνικές παραστάσεις. Πάνω στα θεμέλια του δικαστικού μεγάρου χτίστηκε, περίπου το 1870 και ολοκληρώθηκε το 1875, το Δημοτικό Θέατρο. Πρόκειται για ένα επιβλητικό κτίριο, όπου εκτός από το θέατρο στέγαζε και την πολιτική λέσχη Λομβάρδος ή αλλιώς το «Λομπαρδιανό Καζίνο». Το κτίριο αυτό περιλάμβανε ένα κεντρικό τμήμα με μια σκηνή και δύο χαμηλότερες πτέρυγες όπου στην μια βρισκόταν

το καζίνο και στην άλλη το θέατρο.¹² Η θέση του Δημοτικού Θεάτρου βρισκόταν στην πλατεία του Δ. Σολωμού. Αποτελούσε παράδειγμα νεοκλασικού κτιρίου, με αρκετά διακοσμητικά αρχιτεκτονικά στοιχεία τα οποία το καθιστούσαν άξιο προσοχής. Το κτίριο καταστράφηκε εντελώς από τους σεισμούς του 1953.

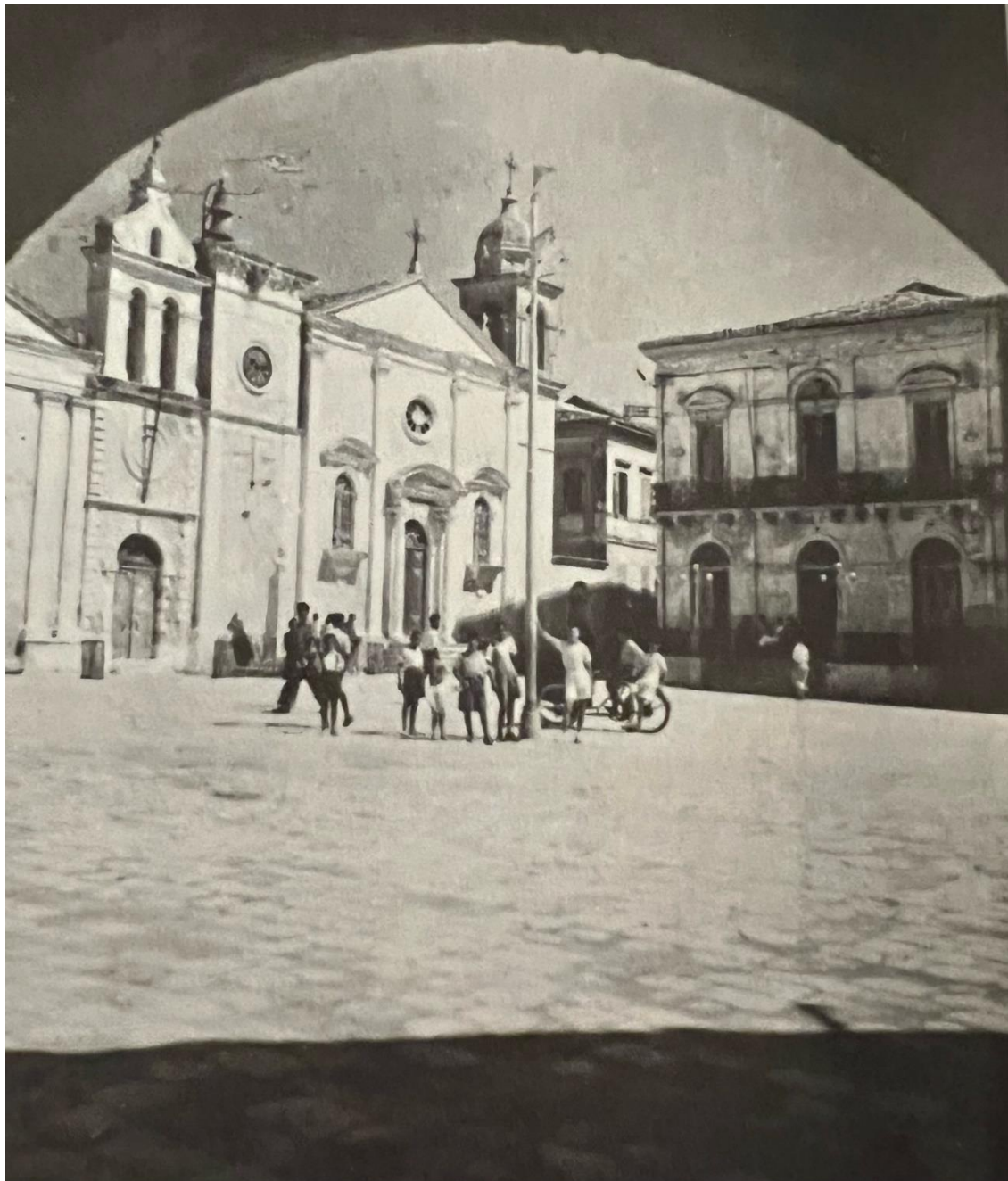

Εικόνα 6. Το Δημοτικό Θέατρο Ζακύνθου, όπως σωζόταν ως το 1953 (φωτ. 1949), Πηγή: Πηγή: ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ, σ. 47.

Επιπρόσθετα, ακόμη ένα σημαντικό κτίριο ήταν αυτό που στεγάζονταν στην τότε τωρινή πλατεία Αγίου Μάρκου, το Ρωμιάνικο Καζίνο, ή αλλιώς η Λέσχη των Φιλελευθέρων. Πρόκειται για ένα συμμετρικό διώροφο κτίριο με χαρακτηριστικό την βεράντα στο μπροστινό τμήμα. Οι νεοκλασικές επιρροές στην αρχιτεκτονική διαφαίνονται κι εδώ. Η κλίμακα, τα απλά γεωμετρικά σχέδια, όπως το σχήμα των παραθύρων αλλά και το σχήμα πάνω από αυτά καθιστούν αντιληπτό αυτόν τον νεοκλασικισμό.

---

¹² ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970, σ.46-49.

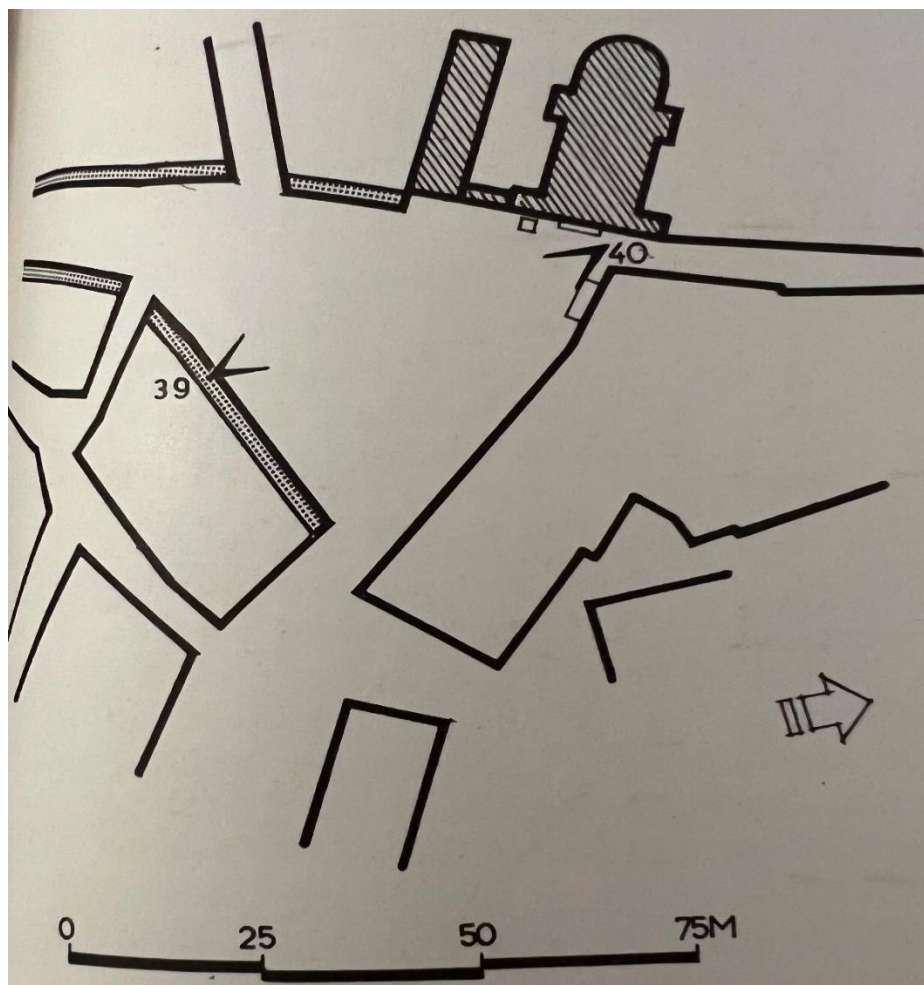

Εικόνα 7. Η όψη της δυτικής πλευράς της πλατείας του Αγίου Μάρκου, (Ρωμιάνικο Καζίνο κτίριο δεξιά), Πηγή: ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ, σ. 39.

3.4 ΟΙ ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

Σημαντικά στοιχεία για την σύσταση ενός τόπου αποτελούν οι πλατείες αυτού, καθώς και τα πλατώματα τα οποία σχηματίζονται από κάποια διεύρυνση που χρησιμοποιείται σαν μια μικρή στάση στον δρόμο. Η πλατεία του Αγίου Μάρκου

(παλιά πλατεία Ρούγα) είναι η σημαντικότερη στην Ζάκυνθο. Πρόκειται για τον κεντρικό πυρήνα και το κοινωνικό κέντρο της πόλης. Έχει ακανόνιστο τριγωνικό σχήμα και το αρχιτεκτονικό, πολεοδομικό της ενδιαφέρον είναι αξιοπρόσεκτο. Οι κατευθύνσεις του δρόμου που οδηγούν σε αυτήν αποκλίνουν όλο και περισσότερο σχηματίζοντας ένα τρίγωνο.¹³ Το ιδιόμορφο σχήμα της και τα κτίρια που την περιβάλλουν δίνουν στον θεατή την αίσθηση του ολοκληρωμένου. Ακόμη και τα κτίρια γύρω από αυτήν έχουν ιδιαίτερη σύνθεση και πρόσοψη δημιουργώντας έτσι μια αρχιτεκτονική αρμονία. Διαθέτει αρκετές διεξόδους και εύκολα μπορεί κανείς να βγει αλλά και να εισέλθει ξανά σε αυτήν.

Εικόνα 8. Η πλατεία του Αγίου Μάρκου, Πηγή: Πηγή: ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ, σ. 39.

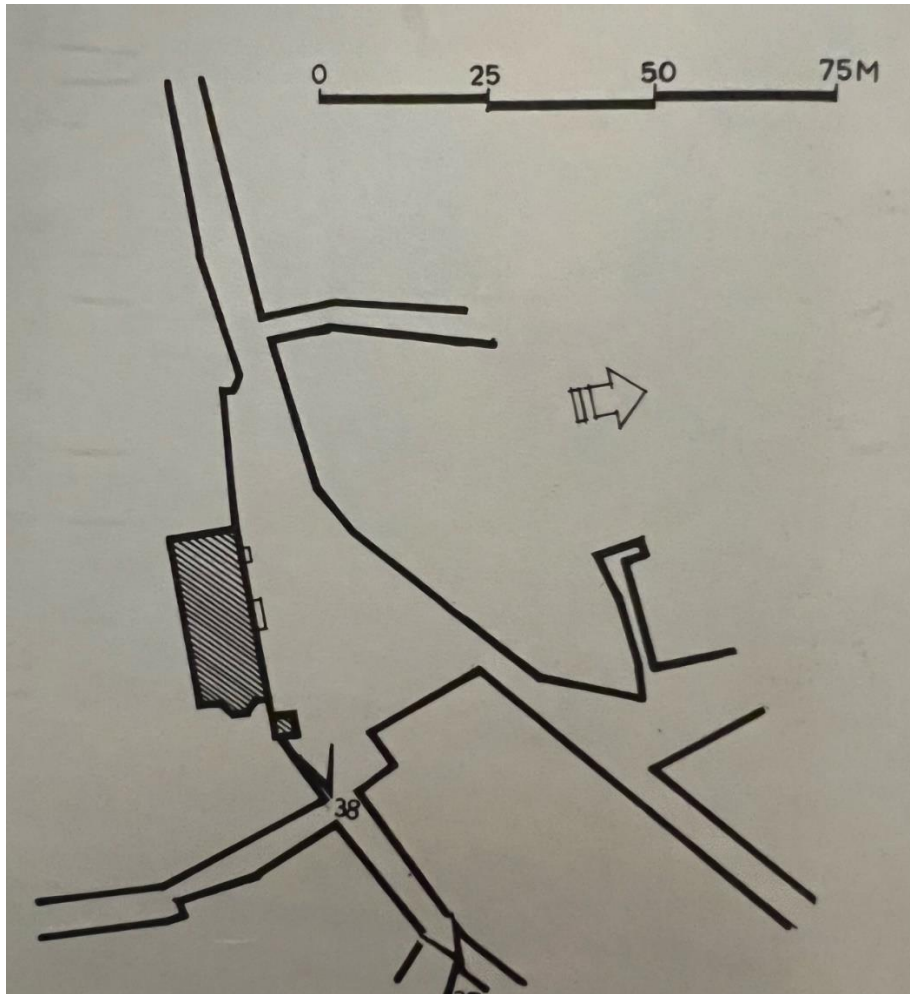
¹³ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970.

Γύρω από αυτήν υπάρχουν σημαντικά κτίρια όπως το Ρωμιάνικο Καζίνο, το καμπαναριό και ο ναός του Αγίου Μάρκου και το μεγάλο ρολόι της πόλης (Εικόνα 7 παραπάνω).

Η πλατεία Ρούγα διαθέτει αρκετές στοές στα κτίρια και στους δρόμους της. Οι στοές εκτός το λειτουργικό σχήμα για την προστασία από τις καιρικές συνθήκες έχουν και αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον λόγω των διαφορετικών διαστάσεων. Η ανομοιομορφία αυτή διασπά το σύνολο και κινεί το ενδιαφέρον. Οι στοές των σπιτιών της πλατείας ωστόσο είναι αρκετά πιο επίσημες και ακολουθούν παρόμοια διαμόρφωση. Μια δεύτερη πλατεία είναι αυτή της Φανερωμένης, η οποία έχει πάρει το όνομα της από την εκκλησία που βρίσκεται εκεί. Ήταν αρκετά συνηθισμένο οι πλατείες να ονομάζονται με βάση κάποια εκκλησία που ήταν εκεί ή σύμφωνα με κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ή ακόμα και ένα όνομα.

Πρόκειται για μια αρκετά παλιά πλατεία τριγωνικού σχήματος, στην οποία κεντρικός πρωταγωνιστής είναι ο ναός της.

Εικόνα 9. Το πλάτωμα της Φανερωμένης, Πηγή: Πηγή: ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ΄ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ, σ. 38.

Η σύνθεση του χώρου με τις χαμηλές οικίες ενισχύουν τον ρόλο του πρωταγωνιστή, αλλά δεν παύει να πηγάζει η αίσθηση της αρμονίας. Οι αποστάσεις και οι διαστάσεις παίζουν ρόλο σε αυτό κι έτσι δεν διασπάται η σύνθεση. Ο ναός υπέστη σοβαρές ζημιές με τον σεισμό του 1953. Τέλος έχουμε την πλατεία Σολωμού, η οποία ενώνεται με έναν πλατύ δρόμο με την πλατεία Ρούγα. Έλαβε το όνομα της από τον Διονύσιο Σολωμό. Η πλατεία αυτή είναι η νεότερη από τις δύο προηγούμενες και διαθέτει σημαντικά κτίρια γύρω της, όπως το Δημοτικό Θέατρο. Το άγαλμα του Εθνικού ποιητή προβάλλεται σε αυτήν και βρίσκεται πιο κοντά στο τμήμα της θάλασσας παρότι οι προαναφερθέντες πλατείες. Έχει ιδιαίτερο σχήμα και σημαντικές λεπτομέρειες.

Υπάρχουν ακόμα αρκετές πλατείες και πλατώματα τόσο στην πόλη όσο και στα χωριά. Πλατείες διαφορετικές μεταξύ τους, άλλες πιο παλιές, άλλες πιο

καινούργιες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στοιχεία. Όλες αυτές οι πλατείες οδηγούν σε δρόμους, το πλάτος των οποίων κυμαίνεται από πέντε έως δέκα μέτρα. Συνδέουν την πόλη σε αρκετά σημεία αλλά και μακρινά χωριά με αυτήν. Τα στενά δρομάκια τα οποία λειτουργούν ως συνδετικοί κρίκοι και βρίσκονται κάθετα σε μεγάλες οδούς ονομάζονται «Καντούνια».¹⁴ Το ενδιαφέρον εδώ παρουσιάζεται ακριβώς σε αυτήν την αλλαγή μεταξύ των δρόμων και την εμφάνιση στοιχείων όπως ένα σημαντικό κτίριο ή κάποια πλατεία. Η ονομασία αυτή χρησιμοποιείται μέχρι και σήμερα.

3.5 ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Αξιοσημείωτη αναφορά, σχετικά με την αρχιτεκτονική της τότε Ζακύνθου, αποτελούν οι εκκλησίες. Στο νησί υπήρχαν πολλές εκκλησίες τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές. Είχαν ανάλογη μορφή με όλους τους αντίστοιχους Χριστιανικούς ναούς της Ελλάδος και οι βυζαντινές επιρροές είναι φανερές. Για παράδειγμα οι ορθογωνικοί λίθοι που υπήρχαν σε έναν από τους τείχους στον ναό του Αγ. Νικολάου του Μώλου ήταν ένα παράδειγμα βυζαντινής αρχιτεκτονικής.¹⁵ Φυσικά, λόγω σεισμών και λεηλασίες πολλές εκκλησίες έχουν καταστραφεί και ξανά χτιστεί κι έτσι η αρχική τους μορφή παραμένει άγνωστη. Ορισμένες μόνο επιγραφές που μπορεί να υπάρχουν ακόμα σε κάποιο σημείο του ναού φέρνουν στην επιφάνεια κάποιες χρονολογίες. Η τοποθέτηση της εκκλησίας στον χώρο, στην πόλη κυρίως, γίνεται μέσα σε ένα οικοδομικό τετράγωνο. Μια από τις μακριές πλευρές της αποτελεί την κύρια όψη της και είναι εμπλουτισμένη με αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες. Για παράδειγμα, ο ναός της Φανερωμένης, που αναφέρθηκε προηγουμένως, διαθέτει διπλές παραστάδες, παράθυρα, και διακοσμητικά πλαίσια. Η απόλυτη συμμετρία στην πρόσοψη του ναού είναι ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα πολλών εκκλησιών. Οι επιρροές από δυτικές χώρες και πολιτισμούς παρατηρείται και στους ναούς του νησιού. Όμως όλα τα στοιχεία που τοποθετούνται, ακόμα και οι ίδιοι οι ναοί, γίνονται με βάση το μέτρο, χωρίς υπερβολές. Όπου, ύστερα, χρησιμοποιούνται διακοσμητικά στοιχεία και ανάγλυφα σχέδια, προκειμένου το

---

¹⁴ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ 15Τ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ 18Τ' ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970, σ.34.

¹⁵ ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΖΗΒΑΣ, *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ 15Τ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ 18Τ' ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970, σ.100.

τελικό αποτέλεσμα να προκαλεί ενδιαφέρον στον επισκέπτη. Το κωδωνοστάσιο, επίσης, ή αλλιώς καμπαναριό αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο των εκκλησιών της Ζακύνθου. Εκτός από τον λειτουργικό χαρακτήρα του, έχει ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Το μέγεθος και το σχήμα του διαφέρει. Τοποθετείται κοντά στον ναό έτσι ώστε να αποτελεί κομμάτι και συνέχεια αυτού. Χωρίζεται σε τμήματα- ζώνες και διαθέτει σύμβολα, τόξα και παραστάδες που συντελούν στην διακόσμηση του. Εκτός αυτών, υπάρχουν αρκετά μοναστήρια σε όλο το τμήμα του νησιού. Οι μονές αυτές ακολουθούν την μορφή των βυζαντινών και μεταβυζαντινών μονών. Πρόκειται για ένα κλειστό σχήμα, όπου διαμορφώνεται από τα κτίρια της μονής, στο εσωτερικό της οποίας βρίσκεται ο ναός. Τα κτίρια αυτά είναι κυρίως διώροφα με στοιχεία λαϊκής αρχιτεκτονικής. Ωστόσο, τα περισσότερα μοναστήρια έχουν καταστραφεί και άλλα έχουν υποστεί μεγάλες ζημιές από τους διαρκούς σεισμούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΤΗΝ ΜΕΤΑΣΕΙΣΜΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Μετά το τέλος των σεισμών του 1953 η Ζάκυνθος έχασε αρκετά από τα στοιχεία που την όριζαν. Σημαντικά κτίρια, εκκλησίες, δημόσιοι χώροι συγκέντρωσης αλλά και κατοικίες ισοπεδώθηκαν τον Αύγουστο του '53. Ελάχιστα πράγματα παρέμειναν τα οποία όμως υπέστησαν σοβαρές ζημιές. Έτσι, οι κάτοικοι του νησιού σε συνεργασία με τους ειδήμονες έκτισαν την νέα Ζάκυνθο από τα συντρίμμια της παλιάς. Συγκεκριμένα, με γνώμονα την προσεισμική Ζάκυνθο γεννήθηκε η νέα, η οποία έχει περισσότερες ομοιότητες παρά διαφορές με την παλαιά.

Αρχικά, η πόλη της Ζακύνθου ξανά κτίστηκε με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, στο ίδιο σημείο. Ο ναός του Αγίου Διονυσίου, που αποτελεί σημείο αναφοράς για το νησί, αποκαταστάθηκε πλήρως καθώς και η παραλιακή. Προχωρώντας προς την πλατεία του Σολωμού, το άγαλμα του Εθνικού ποιητή το οποίο είχε

πέσει με τον σεισμό ξανά κτίστηκε διαθέτοντας κεντρική θέση στην πλατεία ώστε ο επισκέπτης να μπορεί να το θαυμάσει. Στην θέση του τότε Δημοτικού θεάτρου, ένα εξίσου επιβλητικό κτίριο δεσπόζει τον χώρο. Πρόκειται για το κτιριακό συγκρότημα που στεγάζει σημαντικούς χώρους. Η βιβλιοθήκη της Ζακύνθου και ο πολιτιστικός σύλλογος βρίσκονται εκεί. Επίσης, μια θέση στο κτίριο διαθέτει ο κινηματογράφος αλλά και η καφετέρια του Κόκκινου βράχου. Η ιδιότητα που είχε το Δημοτικό θέατρο να αποτελεί χώρο συγκέντρωσης και συνάντησης των κατοίκων βλέπουμε ότι διατηρήθηκε και την σύγχρονη εποχή. Αναφορικά με τα αρχιτεκτονικά στοιχεία παρατηρεί κανείς ότι τηρήθηκε μια ομοιομορφία, μια συνέχεια σε πολλά κτίρια και όχι μόνο. Αξιόλογο παράδειγμα αποτελεί η απομίμηση πολλών κτιρίων, όπως αυτών που δέσποζαν πλατείες αλλά και οι εκκλησίες. Η σημερινή πλατεία Αγίου Μάρκου, η οποία αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα της πόλης, θυμίζει πολύ την παλαιά. Τα κτίρια είναι σαν αντίγραφα των αντίστοιχων προσεισμικών. Ακόμη και το ρολόι έχει δημιουργηθεί πανομοιότυπα. Επιπρόσθετα, στους σημερινούς πλακόστρωτους δρόμους στο κέντρο της πόλης αλλά και στα χωριά έχουν κρατήσει την παρουσία τους οι στοές. Πρόκειται για ένα αρχιτεκτονικό στοιχείο υπάρχει σε αρκετά σημεία στο νησί. Όσον αφορά τα σπίτια στην Ζάκυνθο, αποτελούνται κυρίως από δύο αλλά και τρεις ορόφους. Αρκετά συχνά το ισόγειο χρησιμοποιείται ως μαγαζί. Μέσα στην πόλη, ο επισκέπτης θα βρεθεί μπροστά από αρκετά σπίτια αρωγής, τα οποία δημιουργήθηκαν μετά τους σεισμούς για την άμεση στέγαση των κατοίκων.

Δυστυχώς όμως, πολλά κτίρια καταστράφηκαν εντελώς από τους σεισμούς, όπως το κτίριο των παλιών φυλακών που βρίσκονταν στην πόλη. Εκτός αυτού, πολλά ήταν τα κτίρια όπου μετά το '53, αφέθηκαν στο έλεος του χρόνου. Παράδειγμα αυτών αποτελεί το Αρχοντικό της Σαρακίνας του οποίου μάλιστα απαγορεύεται η πρόσβαση λόγω επικινδυνότητας. Σε γενικές γραμμές, η σημερινή Ζάκυνθος θυμίζει αρκετά την παλαιά, καθώς πολλά είναι τα στοιχεία που συνεχίζουν να υπάρχουν μέχρι και σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ

Το θέμα αυτής της πτυχιακής ήταν για εμένα κάτι αρκετά οικείο, διότι κατάγομαι από την Ζάκυνθο και έχω ακούσει αρκετές ιστορίες για τον σεισμό του 1953. Οπότε, ήταν η αφορμή για να εξερευνήσω και να μάθω περισσότερα σχετικά με τον σεισμό αυτό που αποτέλεσε σημείο αναφοράς για τον τόπο αλλά και πως αυτός επηρέασε όλες τις πτυχές της ζωής. Η προσωπική μου ματιά έγινε μέσα από μια σειρά φωτογραφιών της σημερινής Ζακύνθου, προκειμένου να γίνει η σύγκριση με την αντίστοιχη προσεισμική. Έτσι, σκιαγραφείται το μέγεθος της καταστροφής, η πορεία και η εξέλιξη των κτιρίων καθώς και οι διαφορές που επήλθαν. Ωστόσο παρουσιάστηκαν ορισμένα προβλήματα στην εκπόνηση της εργασίας για τα οποία προσπάθησα να βρω λύσεις. Αρχικά, οι πληροφορίες για την παλιά Ζάκυνθο είναι περιορισμένες διότι πολλές από τις φωτογραφίες και τα βιβλία κήκαν στην πυρκαγιά που ακολούθησε του σεισμού του '53. Ακόμη, σε αρκετά κτίρια δεν είχα πρόσβαση λόγω απαγόρευσης. Για παράδειγμα το αρχοντικό της Σαρακίνας είναι περιμετρικά φραγμένο ώστε ο επισκέπτης να μην έχει πρόσβαση. Εκτός αυτού και άλλα κτίρια ανήκουν σε ιδιώτες οι οποίοι έχουν μεριμνήσει για την προστασία του χώρου τους με αντίστοιχη περίφραξη. Επιπρόσθετα, άλλο ένα τροχοπέδη αποτέλεσε το γεγονός ότι πολλά από τα παλιά κτίρια δεν αναφέρουν ακριβή τοποθεσία με αποτέλεσμα η αναζήτηση τους να είναι αρκετά δυσεύρετη. Όμως, παρά τις αντιξοότητες έκανα την προσπάθεια μου ως προς την υλοποίηση της πτυχιακής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ζάκυνθος είναι ένα νησί με σημαντικό πολιτισμικό χαρακτήρα. Κάθε σημείο του νησιού έχει να διηγηθεί μια δική του ιστορία. Φυσικά όλες οι ιστορίες είναι συνδεδεμένες με το φυσικό φαινόμενο του σεισμού όπου λαμβάνει χώρα ανά τακτικά χρονικά διαστήματα. Ο σεισμός του 1953 είναι σημείο αναφοράς στον τόπο, διότι αποτέλεσε την μετάβαση της παλαιάς στην νέα Ζάκυνθο. Πολλά πράγματα καταστράφηκαν, άλλα χάθηκαν και άλλα εξελίχθηκαν σε κάτι διαφορετικό. Πολλοί άνθρωποι έχασαν την ζωή τους και αρκετά κτίρια εξαφανίστηκαν διαπαντός. Παρά τις προσπάθειες που έγιναν για την αποκατάσταση της ζωής, του πολιτισμού και της αρχιτεκτονικής, το σημαντικότερο μέρος αυτών είχε χαθεί εκείνη την ημέρα. Η σύγχρονη Ζάκυνθος πήρε την θέση της παλιάς πατώντας πάνω στα συντρίμια της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%84_%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82
2. Διονύσης Α. Ζήβας (1970), *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.
3. ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΑΚΥΝΘΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (1993), *Α' ΣΥΝΕΔΡΙΟ, ΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ από την αρχαιότητα μέχρι το 1953*, Ζάκυνθος.
4. Ζάκυνθος, ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%96%CE%AC%CE%BA%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%82> .
5. Ζάκυνθος: Σαν σήμερα το 1952 τα 7,2 Ρίχτερ που ισοπέδωσαν το νησί - 455 νεκροί, 2.412 τραυματίες - Εικόνες Αποκάλυψης, (2020), iefimerida, <https://www.iefimerida.gr/stories/san-simera-rihter-sti-zakyntho>
6. ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΛΒΑΤΟΡ, ΖΑΝΤΕ, *ΕΚΠΛΗΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ & ΣΤΑ ΣΤΡΟΦΑΔΙΑ «1900»*, (2008), ΤΟΜΟΣ ΙΙ, ΕΚΔΟΣΗ ΜΠΑΣΤΑ ΖΑΚΥΝΘΟΣ.
7. Νεοκλασική Αρχιτεκτονική, ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B5%CE%BF%CE%BA%CE%B5%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE
8. Ντίνος Κονόμος (1979), *ΖΑΚΥΝΘΟΣ (ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ ΧΡΟΝΙΑ) 1478-1978*, ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ, ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ.
9. ΠΛΑΤΥΠΟΔΗ Μ. (2020), Η περίπτωση της Πόλης της Ζακύνθου, [Διπλωματική εργασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο], [file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%96%CE%AC%CE%BA%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CF%84%CF%85%CF%80%CF%8C%CE%B4%CE%B7_%CE%9C%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B1%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%96%CE%AC%CE%BA%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CF%84%CF%85%CF%80%CF%8C%CE%B4%CE%B7_%CE%9C%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B1%20(4).pdf)
10. ΠΛΑΤΥΦΟΡΟΣ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ VICTOR SEGALEN BORDEAUX II (2004), *ΜΕΤΑΣΕΙΣΜΙΚΗ ΖΑΚΥΝΘΟΣ 1953-2003*, Οικονομία, αρχιτεκτονική, περιβάλλον, ΠΛΑΤΥΦΟΡΟΣ.

11. Σεισμοί του Ιονίου το 1953, ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%99%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CF%84%CE%BF_1953

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Διονύσης Α. Ζήβας (1970), *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Διονύσης Α. Ζήβας (2003), *ΖΑΚΥΝΘΟΣ 1953-2003*, Εκδόσεις Περίπλους, Μουσείο Μπενάκη, Φωτογραφικό Αρχείο.

Ζάκυνθος: Σαν σήμερα το 1952 τα 7,2 Ρίχτερ που ισοπέδωσαν το νησί - 455 νεκροί, 2.412 τραυματίες - Εικόνες Αποκάλυψης, iefimerida, <https://www.iefimerida.gr/stories/san-simera-rihter-sti-zakyntho>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η Εκκλησία και ο ναός της Φανερωμένης

(Πρόελευση εικόνας: Διονύσης Α. Ζήβας (1970), *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.)

Η παλιά βρύση

(Προέλευση εικόνας: Διονύσης Α. Ζήβας (1970), *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ 15Τ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ 10' ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.)

Το καζίνο

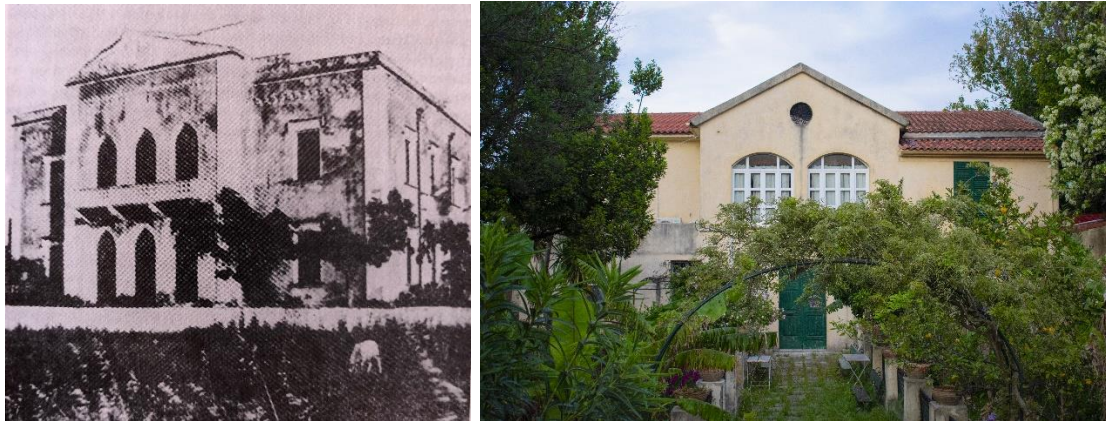

(Προέλευση εικόνας: Διονύσης Α. Ζήβας (2003), *ΖΑΚΥΝΘΟΣ 1953-2003*, Εκδόσεις Περίπλους, Μουσείο Μπενάκη, Φωτογραφικό Αρχείο.)

Το

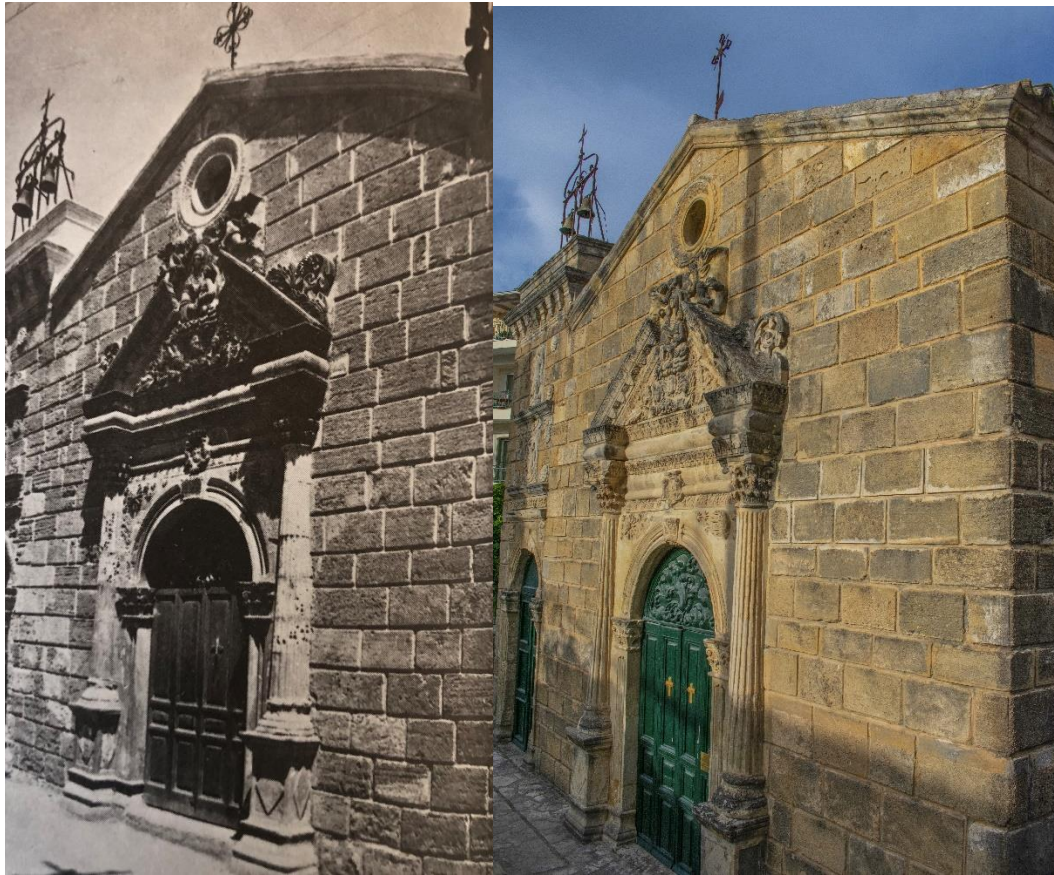
αρχοντικό

Καρρέρ

(Προέλευση εικόνας: Διονύσης Α. Ζήβας (1970), *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.)

Η Κυρία των Αγγέλων

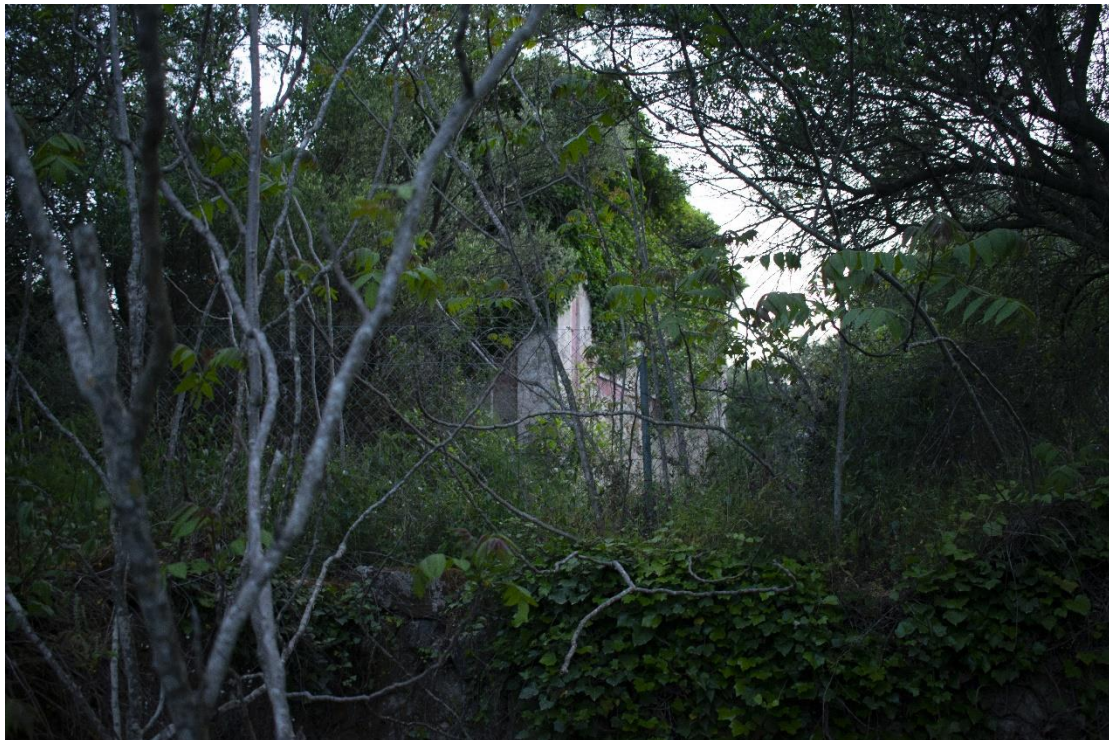
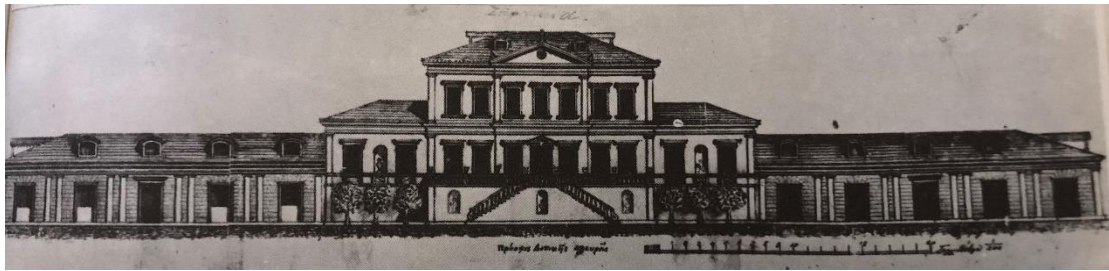
(Πρόελευση εικόνας: Διονύσης Α. Ζήβας (1970), *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ΄ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.)

Το Δημοτικό Θέατρο

(Προέλευση ασπρόμαυρης εικόνας: Διονύσης Α. Ζήβας (1970), *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ΄ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.)

Το αρχοντικό Η Σαρακίνα

(Προέλευση ασπρόμαυρης εικόνας: Διονύσης Α. Ζήβας (1970), *Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤ΄ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ*, ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.)